

УДК 330.1

СКРИПНИК М.

Київський національний університет технологій та дизайну
ГРИГОРЕВСЬКА О.

Житомирський державний технологічний університет

**ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЩОДО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО
ІНКЛЮЗИВНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ**

Мета. *Виявити проблемні питання розвитку інклюзивної вищої освіти в Україні та окреслити напрями подолання наведених недоліків для забезпечення доступу до вищої освіти осіб з спеціальними потребами.*

Методика. *В даній роботі для уточнення та поглиблення економічної сутності інклюзивної освіти використано методи теоретичного узагальнення, групування і порівняння. Методи конкретизації, діалектичний метод, аналіз, синтез, абстрагування покладені в основу положень економічної політики держави в частині забезпечення інклюзивної освіти. Бібліометричний і бібліографічний методи застосовано при дослідженні напрямів проблемних питань за темою дослідження.*

Результати. *Проаналізовано економічні проблеми, пов'язані із запровадженням інклюзивної освіти в Україні. Наведено можливі схеми фінансування. Обґрунтовано їх переваги та недоліки, що дозволило сформуванню позицію щодо обрання інвестиційної або розрахованої на одну людину моделі фінансування.*

Наукова новизна *полягає у теоретичному обґрунтуванні і розробці організаційно-методичних рекомендацій з удосконалення фінансування інклюзивної освіти в Україні, що дозволило підвищити її якість та доступність для особливих верств населення.*

Практична значимість. *На основі проведеного анкетування виявлено проблемні питання доступу до вищої освіти студентів з особливими потребами з метою забезпечення розробки заходів для їх подолання.*

Ключові слова: *інклюзія, інклюзивна освіта, економічна політика, модель фінансування.*

Адаптація осіб з інвалідністю у суспільство в сучасних умовах економіки шляхом їх навчання для подальшого працевлаштування є проблемою будь-якої держави. Сьогодні державними органами влади прийнято ряд правових актів, розроблено спеціальні програми для розвитку інклюзивної освіти щодо забезпечення доступу до навчальних закладів, проте в Україні гостро відчувається проблема надання освітніх послуг недостатньо мобільним особам, тобто людям, не здатним пересуватися без додаткових засобів. Підставою для цього є неспроможність перебудови навчальних приміщень відповідно до встановлених державними органами влади норм та стандартів, через

відсутність фінансування з боку держави. Саме це вимагає внесення змін у законодавство, яке регулює перерозподіл бюджетних коштів, за допомогою яких можна вирішити проблему інклюзивного навчання в Україні.

Про важливість вказаної проблеми та на необхідність її вирішення свідчать статистичні дані. Так, 80% інвалідів в Україні – це люди працездатного віку. За словами голови Комітету ВР з питань охорони здоров'я, в Україні – понад 2800000 людей мають статус інваліда. Це становить 6,1% від загальної чисельності населення. На жаль, кількість інвалідів у нашій країні щороку зростає. Майже 80% інвалідів в Україні – це люди працездатного віку.

На 1 січня 2015 питома вага осіб, які мають I групу інвалідності, склала 10,7% (298,2 тис. осіб), II групу – 37,8% (1 054,4 тис осіб), III групу – 45, 5% (1 268,5 тис. осіб).

Значну частку в структурі осіб з інвалідністю складають діти - більш 167 тис. (2% від усього дитячого населення).

Серед причин інвалідності у дітей на I місці - вроджені аномалії, деформації та хромосомні порушення – 30%, на II - хвороби центральної нервової системи - 17,9%, на III – розлади психіки та поведінки – 13,9%. У віковій структурі дітей-інвалідів основну групу складають діти шкільного віку від 7 до 14 років – більше 49%, на другому місці - діти у віці від 15 до 17 років – більше 23,7%, на третьому - діти від 3 до 6 років - близько 20% ».

У той же час, за неофіційними підрахунками, 15% населення України мають певний ступінь інвалідності.

Крім цього, згідно з оцінками експертів ВООЗ, зараз у світі в одного з десяти чоловік є одне або кілька функціональних порушень, які стають причиною інвалідності. 35% осіб у віці 60 років мають стійкі функціональні порушення, що перешкоджають їм здійснювати звичайні соціальні функції. У віці 70 років цей показник зростає до 50%, а в 80 років порушення мають 100% осіб.

Інвалідність як соціальне явище притаманна кожній державі. На сьогодні рівень інвалідизації жителів планети становить більше мільярда чоловік або 15% [2].

Тим часом у Євросоюзі відзначають, що в Україні у з обмеженими можливостями є чималі проблеми. Так, єврокомісар з прав людини не раз заявляв про те, що в Україні порушуються права інвалідів.

Проблема, головним чином, полягає у відсутності спеціального устаткування, що дозволяє людям з обмеженими можливостями пересуватися і вести повноцінний спосіб життя. І якщо в країнах ЄС давно працюють спеціальні правила і норми проектування, без яких

жодна споруда не береться муніципальною владою, то в Україні ці правила забудовники, судячи з усього, успішно обходять.

Для розбудови соціально-орієнтованої держави та важливим є формування нового, вищого рівня правосвідомості та соціальної підтримки населення України, при цьому найбільшій соціальної державної підтримки потребують інваліди. Тому одним з основних принципів надання державної соціальної підтримки інвалідам є їх навчання, працевлаштування та просування по службі. Повноцінне життя інваліда можливе лише за умови, коли він не відчуває обмежень у виконанні життєвих функцій. Проте якщо такі обмеження з певних причин все ж таки виникають, цивілізоване суспільство повинно зробити все можливе для їх усунення [6].

Останніми роками в Україні великий інтерес викликають проблеми надання навчальних послуг особам з обмеженими фізичними можливостями та їх подальше працевлаштування. Проте, на жаль, дана проблема розглядається лише з точки зору таких наук, як педагогіка та психологія, що ж стосується економіки, то вчені-економісти намагаються не звертати на неї уваги. Вченими, які займаються вирішенням даної проблеми, було запроваджено термін “інклюзивна освіта”, який визначає її як систему освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права людини на освіту та права навчатися за місцем проживання, яка передбачає навчання в умовах загальноосвітнього закладу” [3], [4], [6], [10], [11], [12].

Звернемо увагу на те, що розвиток інклюзивної освіти є не лише соціальною проблемою, але й економічною, оскільки для створення безперешкодного доступу до навчальних закладів, перш за все, потрібні кошти.

Особливо гостро ця проблема стосується осіб, яким важко пересуватися самостійно оскільки, відповідно до чинного законодавства, вони можуть отримати середню освіту безпосередньо вдома за допомогою так званого “навчання на дому”, але, отримавши атестат, особи з обмеженими фізичними можливостями залишаються наодинці зі своїм горем. Вступити до ВНЗ неможливо через ряд проблем: по-перше, відсутня можливість вільного пересування у просторі, а, по-друге, ВНЗ України побудовані таким чином, що якщо інвалід і зможе добратися до навчального закладу, то відразу виникають проблеми у сфері пересування по території навчального закладу та проникнення до кімнат особистої гігієни.

Нами було проведено опитування серед жителів м. Житомир та м. Київ на предмет оцінки доступності вищої освіти для людей з обмеженими здібностями. Одна з гострих проблем, на яку в першу

чергу вказують респонденти, – відсутність необхідної інфраструктури, архітектурних рішень, що дозволяють інвалідам відвідувати університетські аудиторії (табл. 1).

Таблиця 1

**Розподіл відповідей на запитання, щодо доступності вищої освіти
для інвалідів, %**

№ з/п	Варіанти відповідей	м. Київ	м. Житомир
1	Освітлювати в ЗМІ позитивний досвід навчання інвалідів у ВНЗ	17,6	29,5
2	Підвищувати якість навчання інвалідів у школах	29,7	35,8
3	Удосконалити довузівську підготовку інвалідів до ВНЗ	29,5	32,6
4	Покращити фінансування ВНЗ	38,7	29,5
5	Обладнати будівлі ВНЗ пандусами, ліфтами, ескалаторами	59,8	58,9
6	Розробити програми підтримки інвалідів у процесі навчання	44,1	49,5
7	Удосконалити програми дистанційного навчання	17,6	41,5
8	Забезпечити ВНЗ засобами навчання інвалідів (спеціальні комп'ютери, комп'ютерні програми, бібліотеки)	48,8	48,4
9	Здійснювати підготовку наукових кадрів для навчання інвалідів	84,1	97,2

Примітка: можна обирати декілька варіантів відповідей

Устаткування будівель пандусами, ліфтами, ескалаторами – фактично один з найважливіших способів усунення бар'єрів для інвалідів. Однак дану міру вважають доцільною трохи більше половини опитаних, чого явно недостатньо для створення суспільного фону для вирішення проблеми для людей з обмеженими можливостями і, зокрема, нерівного доступу до системи вищої освіти.

У розвинених країнах індустрія освіти має у своєму розпорядженні цілий арсенал високотехнологічних рішень, які допомагають інвалідам здобувати освіту. Спеціальні комп'ютерні програми дозволяють озвучувати тексти на електронних носіях, існують принтери, що дозволяють конвертувати ці тексти в тексти, набрані шрифтом Брайля. Різні пристрої компенсують обмежені можливості інвалідів по зору, слуху, моторним і сенсорним реакціям, фактично

компенсуючи обмеження по широкому спектру діагнозів. При практично повній відсутності такої спеціалізованої техніки в системі освіти України тільки 48,8% опитаних в Києві і 46% в Житомирі вказують на необхідність забезпечення навчальних закладів спеціалізованим комп'ютерним обладнанням, спеціальними інформаційними ресурсами. Це можна пояснити або непоінформованістю або незацікавленістю в проблемі.

З положенням про необхідність розробки спеціальних програм підтримки інвалідів у процесі навчання погодилися 44,1% опитаних у Києві і 49,5% - в Житомирі. Ще менше респондентів (39,5% у Києві, 32,6% в Житомирі) вважають за необхідне запровадити спеціальну підготовку інвалідів до вступу до вузу, адаптації до вузівським вимогам.

Приблизно третина опитаних (29,7% у Києві, 35,8% в Житомирі) в якості одного з факторів підготовки інвалідів до вищої освіти називають систему шкільної освіти, яка, у свою чергу, повинна бути реформована і адаптована до потреб людей з обмеженими можливостями. На наш погляд, важливо створити умови, що дозволяють інвалідам здобувати загальну середню освіту не в ізоляції (в домашніх умовах) або в корекційних установах, а в звичайній школі, серед звичайних учнів. Це сприятиме не тільки більш повній реалізації конституційних прав інвалідів, а й підвищенню доступності для них середньої спеціальної та вищої професійної освіти. Корекційні школи правомірно було б перетворити в багатопрофільні установи. Дані установи могли б стати модельними методичними центрами, центрами апробації інноваційних освітніх технологій, комплексних програм реабілітації.

Альтернативою присутності інвалідів на заняттях в університеті є дистанційна освіта, що використовує комп'ютерні технології зв'язку. Однією з найменш важливих за частотою згадування респондентами в Києві завдань є саме освіта на базі університетів спеціальних дистанційних курсів, які дозволили б інвалідам отримувати освіту вдома (17,6%).

При відповіді на це питання ми бачимо відмінність у сприйнятті перспектив дистанційної освіти в двох містах, що потрапили у вибірку. У Житомирі цей варіант відповіді відзначило вдвічі більше респондентів (41,5%). Дистанційний спосіб отримання освіти передбачає наявність досить дорогого комплексу комп'ютерного і комунікаційного устаткування у самого інваліда (телефон, модем, комп'ютер), що піднімає іншу важливу проблему нерівності у доступі до інформаційних ресурсів, інформаційних технологій.

Отже, більшість респондентів бачать вирішення проблеми доступності вищої освіти для інвалідів в першу чергу у розвитку

транспортної, інформаційної, технологічної інфраструктури вузів. В цілому респонденти нашої вибірки уявляють собі бар'єри, які виникають перед інвалідами, охочими отримати вищу освіту. Цю інформацію вони отримали або в університеті, спостерігаючи студентів інвалідів в процесі навчання у вузі, або вдома, маючи серед близьких друзів або родичів людини з обмеженими можливостями.

Щодо питання про підготовку наукових кадрів, то опитування було проведено серед викладачів ВНЗ. Майже половина опитаних викладачів (45,2% у Житомирі та 43,3% у Києві) відзначили той факт, що вони відчували необхідність в особливих знаннях і уміннях, необхідних для роботи при роботі в групах, де є студенти інваліди. До числа таких знань і умінь викладачі віднесли індивідуальні способи роботи з матеріалом (50%); вміння організувати навчальний процес так, щоб він відповідав можливостям студентів інвалідів встигати за ходом лекції (48,0%); підбір адекватних критеріїв оцінки (42%); знання з психології інвалідів (37,5%); навички активізації їх участі в семінарських заняттях (30%); індивідуальний підхід до студента (12,5%). При цьому відповіді викладачів житомирських вузів відрізняються від відповідей викладачів київських вузів, у яких досвід роботи зі студентами інвалідами більше, наступним чином: представники Києва значно рідше відчують труднощі в тому, щоб студенти інваліди встигали за ходом лекції, ніж житомирські викладачі (61,5 і 33,3%), і щоб досягти активної участі студентів інвалідів в семінарських заняттях (42,3 і 16,7%).

Крім потреби в спеціальних професійних педагогічних навичках всі опитані викладачі, проводячи заняття зі студентськими групами, в яких навчаються інваліди, відчували додаткове емоційне напруження, оскільки їм доводиться приділяти додаткову увагу студенту з інвалідністю (47,9%); відчувати себе невпевнено зважаючи на необхідність застосовувати нові методи і прийоми навчання (31,3%); відчувати незручність від того, що в групі є студент інвалід (29,2%); витрачати більше часу на підготовку до занять (12,5%).

Крім того, проблемним економічним питанням може бути виділення коштів із спеціального фонду університету на фінансування діяльності, спрямованої на забезпечення вищої освіти студентів-інвалідів.

Зокрема, через брак коштів, до кошторису навчального закладу не завжди закладаються відповідні статті (на будівництво пандусів, ліфтів тощо). І, у разі виділення залишку коштів на вказані цілі, навчальний заклад ризикує мати справу з контролюючими органами та пояснювати причину витрачання коштів. Крім того, доцільним є складання окремого

розкладу та проведення індивідуальних занять з студентами-інвалідами, які не встигають виконувати навчальний план. Проте, дані заходи також потребують додаткового фінансування з боку навчального закладу в частині оплати праці викладачів. Що ВНЗ, у більшості випадків, сьогодні не можуть собі дозволити.

Звичайно, економічний потенціал України не може максимально дозволяти реалізацію інклюзивного навчання. Сучасні системи інклюзивної освіти відчувають брак фінансових і матеріальних ресурсів; бюджети не повністю забезпечують прийнятний рівень фінансування закладів освіти. Виникає необхідність благодійної діяльності, що дозволяє здійснювати інтеграцію державного і громадського фінансування, пріоритет особистісних потреб людей з обмеженими можливостями, необхідне економічне забезпечення життєдіяльності людини, що має обмеження.

Як зазначено на засіданні Ради Асамблеї ООН в 2014 році: “Інклюзивна освіта вигідно для держави – особи з обмеженими можливостями будуть самозайняті, і це великий плюс, тому що у нас велика частина людей з обмеженими можливостями не є економічно активними громадянами”. Згідно зі світовою статистикою від 40-70% людей з інвалідністю є працездатними і можуть бути працевлаштовані. У нашій країні цей показник становить всього 12-15%. Якби ці люди отримали освіту і нормально були соціалізовані, то всі вони могли б приносити користь суспільству і собі самим в першу чергу. Автоматично знизяться соціальні дотації: вони будуть просто не потрібні. Експерти Програми розвитку Організації Об’єднаних Націй (ПРООН) в 2014 році підрахували, що збільшення частки працюючих інвалідів на 5 відсотків може додати до ВВП країни не менше 12 млрд грн [9].

На раді Асамблеї ООН стверджувалося: “Більш активне вкладення коштів у цей стратегічний сектор є не тільки зобов’язанням, але також і найважливішим кроком на шляху до зміцнення демократії. Завдяки економічному розвитку останніх років Україна повною мірою здатна виконати дану задачу”, – підкреслив експерт ООН [8].

Таким чином, для забезпечення фінансових гарантій реалізації інклюзивної освіти необхідно прийняття державі нормативних актів, що встановлюють порядок розрахунку підвищених нормативів фінансового забезпечення освітньої діяльності, що враховують додаткові витрати на навчання людей з особливими освітніми потребами; встановити порядок фінансового забезпечення, який передбачає фінансування освітніх послуг для дітей з ООП в підвищеному розмірі відповідно до встановлених нормативами.

Як зазначають представники ЮНІСЕФ [7] існує три загальних підходи до фінансування освіти для людей з обмеженими можливостями (табл. 2).

Таблиця 2

Моделі фінансування інклюзивної освіти: переваги та недоліки

№ з/п	Назва моделі	Характеристика	Сильні сторони	Слабкі сторони
1	Інвестиційна або розрахована на одну людину модель фінансування	Такі формули фінансування розраховуються шляхом визначення числа студентів з особливими освітніми потребами, після чого за кількістю студентів з бюджету уряду виділяються відповідні кошти. Особливо часто така формула фінансування використовується в країнах з великою часткою студентів в ВНЗ.	Фінансові кошти виплачуються у вигляді встановленої субсидії або за програмою фінансування в розрахунку на одного студента або на основі даних перепису населення, коли визначається загальне число всіх людей, при цьому вважається, що всі ВНЗ мають рівний відсоток студентів з особливими потребами.	Акцент на фактор інвалідності, а не на освітні потреби; число студентів з обмеженими можливостями - неточний показник фактичних витрат. Крім того, дана модель може служити стимулом для завищення числа студентів з обмеженими можливостями з метою збільшення фінансування; у зв'язку з цим поряд із заходами щодо зниження стимулів для подання неправдивих даних необхідна ретельна перевірка. Її використання призводить до обмеження інклюзії, більшому поширенню практики навішування ярликів і зростання витрат через необхідність діагностувати і проводити оцінку окремих студентів

2	Модель, пов'язана із забезпеченням доступу до ресурсів	<p>Передбачає фінансування, засноване не на підрахунку числа студентів, а на наданні послуг, передбачає здійснення фінансово-бюджетної політики, яка вимагає наявності відповідних встановленим критеріям навчальних груп або програм навчання. Наприклад, викладачам в групах, де є певне число дітей з обмеженими можливостями, може виділятися додатковий час, залежно від ступеня тяжкості інвалідності</p>	<p>Прихований стимул, який спонукає підганяти навчання всіх студентів під існуючі програми, замість того щоб адаптувати програми з урахуванням потреб студентів. Крім того, ВНЗ може позбавитись фінансування у разі проведення успішної роботи</p>	<p>Спонукає до розробки програм і розвитку послуг, оскільки вони зосереджені на педагогічних кадрах і їх підтримці з метою надання якісної освіти для студентів з обмеженими можливостями. Однак за відсутності будь-якого механізму оцінки або моніторингу відсутній стимул для розробки якісних програм або прагнення до вдосконалень</p>
3	Модель, заснована на результаті	<p>Передбачає прив'язку фінансування до економічної ефективності з точки зору результатів для студентів</p>	<p>Прив'язує фінансування та акредитацію ВНЗ безпосередньо до успішності студентів, а за погану успішність ВНЗ очікують серйозні економічні санкції. На основі екзаменаційних балів складаються і публікуються рейтинги, які забезпечують підзвітність ВНЗ, надаючи інформацію для вибору ВНЗ. "Неуспішні" ВНЗ втрачать студентів і, отже, будуть позбавлені фінансування. Дана стратегія веде до збільшення числа студентів з особливими потребами, які навчаються в окремих закладах, оскільки створюється прихований стимул направляти студентів з метою навчання за спеціальними програмами, з тим щоб не допустити зниження загальних результатів. Орієнтовані на результат моделі фінансування також сприяють штрафування ВНЗ через не підконтрольні їм обставини, такі як високі показники плинності і відсутності студентів, відсутність належного фінансування для придбання сучасних підручників та адаптованих навчальних матеріалів</p>	

Кожна модель фінансування має свої переваги і недоліки. Вибір найбільш прийняттого підходу в значній мірі буде визначатися умовами, в яких здійснюється процес навчання. З урахуванням відправної точки в Україні, де більша частина фінансових коштів на освіту людей з обмеженими можливостями в даний час прямує в сектор спеціальної освіти, можна сказати, що орієнтація на фінансування в розрахунку на одну особу здатне стати найбільш ефективною моделлю, що сприяє досягненню мети інклюзивної освіти, особливо якщо встановлює систему диференційованої оцінки з урахуванням різних порушень або ступеня їх тяжкості. Крім того, можуть також враховуватися інші змінні, такі як відмінності в обсязі витрат між міськими і сільськими районами; забезпечує більш високу оцінку студентів з обмеженими можливостями, якщо вони відвідують ВНЗ даного регіону. При забезпеченні цих умов фінансування в розрахунку на одну особу дозволить посилити:

Стимули для ВНЗ. Фінансування та ресурси слідують за студентом, що спонукатиме ВНЗ приймати дітей з обмеженими можливостями та дозволить подолати теперішню стурбованість щодо можливостей для надання необхідної підтримки.

Справедливість. Фінансування надається на основі стійкого, чіткого та прозорого механізму, і до студентів з обмеженими можливостями по всій країні застосовується принцип справедливого ставлення відповідно до їх освітніми потребами.

Ефективність. Введення диференційованої оцінки ВНЗ призведе до відходу коштів з окремих спеціальних навчальних закладів і таким чином зіграє роль фінансового стимулу для виконання урядового зобов'язання щодо інклюзивної освіти.

Моніторинг. У зв'язку з тим що фінансування освіти людей з обмеженими можливостями є стійким, це дозволяє краще відстежувати використання фінансових коштів і наступні результати.

Висновки. Очевидно, що, незважаючи на важливість готовності забезпечувати належні рівні фінансування інклюзивної освіти, способи розподілу фінансових коштів можуть надати потужний вплив на здійснення відповідної діяльності. Необхідні моделі фінансування: засновані на прихильності права на освіту і зобов'язанні його надання на інклюзивній основі на всіх рівнях; беруть до уваги наукові та соціальні переваги інклюзії, а також економічні фактори; забезпечують належне гнучке фінансування і справедливу формулу розподілу, забезпечення стимулів і заробітної плати персоналу, підтримки батьків / опікунів, професійної підготовки, надання спеціального обладнання та місцевих організацій / служб; гарантують мінімальний рівень підтримки

за допомогою надання фіксованих субсидій, розмір яких змінюється з урахуванням індексів бідності / добробуту на національному рівні, і орієнтовані на асигнування коштів на необхідні послуги на національному рівні для задоволення потреб окремих категорій; забезпечують стимули для створення єдиної системи освіти, яка до того ж залучає інвестиції в розвиток превентивних методів в системі освіти, а також сприяє ефективній підтримці студентів, які мають особливі потреби. Забезпечення належного та ефективного використання фінансових ресурсів з метою забезпечення права на інклюзивну освіту для всіх студентів з обмеженими можливостями повинні бути прозорими і підзвітними, з тим щоб вони використовувалися саме в тих цілях, для яких призначалися. Це потребуватиме створення в рамках існуючих фінансових структур систем по виявленню будь-яких фактів неналежного використання коштів та випадків корупції. Для контролю над витратами необхідний моніторинг на центральному та місцевому рівнях державного управління. Прозорий моніторинг та оцінка мають особливе значення. Розподіл коштів і механізми контролю за їх витрачанням повинні бути доповнені чіткою стратегією впровадження інклюзії та недопущення дискримінації. Бюджети відіграють корисну роль в оцінці того, як уряд виконує свої зобов'язання щодо інклюзивної освіти. Крім того, прозорість у питаннях фінансування поряд із забезпеченням належного законодавства, стратегій, правозастосування та участі громадянського суспільства є ключовим показником боротьби з корупцією.

Список використаних джерел

1. Болонский процесс 2020 – Пространство европейского высшего образования в новом десятилетии / Коммюнике Конференции Европейских министров, ответственных за высшее образование, Левен / Лувен-ла-Нев, 28-29 апреля 2009 / [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Yb_NAmb0kJQJ:bc.donstu.ru/pload/iblock/30a/30ac64d51ca5aff2a45c759e1bcb5191.doc+&cd=15&hl=ru&ct=clnk&gl=ru
2. Ежегодно в Украине растет количество инвалидов [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://healthinfo.ua/articles/aktivn-otdh/10978>
3. Загуменнов Ю.Л. Инклюзивное образование: создание равных возможностей для всех учащихся / Ю.Л. Загуменнов // Минская школа сегодня. – 2008. – № 6. – С. 3–6.
4. Загуменнов Ю.Л. Ценности профессионального педагогического образования в условиях инклюзивного подхода / Ю.Л. Загуменнов // Последипломное образование: достижения и актуальные направления развития : тез. докл. II Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 27-28 нояб. 2008 г. – В 2 ч. Ч. 1 / ГУО «Акад. последиплом. образования». – Минск : АПО, 2008. – С. 168–171.

5. Козмински А. Роль высшего образования в реформировании общества в условиях глобализации: академическая надежность и стремление к повышению уровня вузов / А. Козмински // Высшее образование в Европе – Том XXVII. – 2002. – №4. – [Электронный ресурс]: Режим доступа: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CC8QFjABahUKEwiVuvT94pLHAhVkfHkHbKGAjM&url=http%3A%2F%2Ftechnical.bmstu.ru%2Ffistoch%2Fkach%2Fr.doc&ei=73DCVdWGSeT4yQOujYqYAw&usg=AFQjCNEkeGgk7Rj-T5CB9P4L0EeN6WDHuA&bvm=bv.99556055,d.bGQ>

6. Кравцова А.О. Розвиток інклюзивної освіти в умовах ринкової економіки у чду імені петра могили / А.О. Кравцова // Наукові праці. Економіка. – Випуск 177. – Том 189 [Электронный ресурс]: Режим доступа: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2012/189-177-29.pdf>

7. Право детей с ограниченными возможностями на образование: подход к инклюзивному образованию, основанный на соблюдении прав человека / Позиционный документ ЮНИСЕФ – 124 с. / [Электронный ресурс]: Режим доступа: <http://www.balakkk.kz/sites/default/files/upload/files/инклюзив%20на%20рус.pdf>

8. Рымханова А.Р. Стратегические направления реформирования системы образования / А.Р. Рымханова, С.Ж.Сарсенов // Вестник Карагандинского государственного университета им. академика Е.А.Букетова “Экономические основы инклюзивного образования” / Педагогические науки. – [Электронный ресурс]: Режим доступа: http://www.rusnauka.com/10_NMIW_2015/Pedagogica/4_190393.doc.htm

9. Саламанская декларация о принципах, политике и практической деятельности в сфере образования лиц с особыми потребностями. Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями принятые всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество. – Саламанка. Испания, 7-10 июня 1994 г. [Электронный ресурс]: Режим доступа: http://www.notabene.ru/down_syndrome/Rus/declarat.html

10. Цыганкова М.Н. Возможности инклюзивного образования в преодолении психологического феномена социальной инвалидизации / М.Н. Цыганкова // Социально-культурные, духовно-нравственные, экономические и правовые проблемы меняющегося мира. М., 2010. Выход № 2. – С. 86–89.

11. Цыганкова М.Н. Становление личности студента с ограниченными возможностями в условиях включенного (инклюзивного) высшего образования / М. Н. Цыганкова // 6-я медицинская специализированная выставка-форум «Мир людей с ограниченными возможностями здоровья»: материалы форума. – М., 2009. – С. 39.

12. Шевцов А. Г. Інформаційні технології як засіб соціальної реабілітації людей з обмеженими функціями здоров'я / А. Г. Шевцов // Збірник наукових праць І Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми виховання та навчання людей з особливими потребами», 17-18 травня 2000 р. Київ, Університет «Україна», 2001р. – С. 15-19.

ПОЛИТИКА ГОСУДАРСТВА ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ ДОСТУПА К ИНКЛЮЗИВНОМУ ВЫСШЕМУ ОБРАЗОВАНИЮ: ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

СКРИПНИК М.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

ГРИГОРЕВСКАЯ Е.

Житомирский государственный технологический университет

Цель. Выявить проблемные вопросы развития инклюзивного высшего образования в Украине и определить направления преодоления указанных недостатков для обеспечения доступа к высшему образованию лиц с особыми потребностями.

Методика. В данной работе для уточнения и углубления экономической сущности инклюзивного образования использованы методы теоретического обобщения, группировки и сравнения. Методы конкретизации, диалектический метод, анализ, синтез, абстрагирование положены в основу положений экономической политики государства в части обеспечения инклюзивного образования. Библиометрические и библиографические методы применены при исследовании направлений проблемных вопросов по теме исследования.

Результаты. Проанализированы экономические проблемы, связанные с введением инклюзивного образования в Украине. Приведены возможные схемы финансирования. Обоснованно их преимущества и недостатки, что позволило сформировать позицию относительно избрания инвестиционной или рассчитанной на одного человека модели финансирования.

Научная новизна заключается в теоретическом обосновании и разработке организационно-методических рекомендаций по совершенствованию финансирования инклюзивного образования в Украине, что позволило повысить ее качество и доступность для особых версит населения.

Практическая значимость. На основе проведенного анкетирования выявлены проблемные вопросы досуп к высшему образованию студентов с особыми потребностями с целью обеспечения разработки мер по их преодолению.

Ключевые слова: *инклюзия, инклюзивное образование, экономическая политика, модель финансирования.*

GOVERNMENT POLICY ON ACCESS TO INCLUSIVE HIGHER EDUCATION: THE ECONOMIC ASPECT

SKRYPNYCK M.

Kiev National University of Technologies and Design

GRYGOREVSKA O.

Zhytomyr State Technological University

The Aim. Identify the problems of development of inclusive higher education in Ukraine and to determine the direction of overcoming these disadvantages to provide access to higher education of persons with special needs.

Methods. In this paper, to clarify and deepen the economic essence of inclusive education used methods of theoretical generalization, grouping and comparing. Methods of specifying, the dialectical method, analysis, synthesis, abstraction as the basis of the provisions of the economic policy of the state in terms of ensuring inclusive education. Bibliometric and bibliographical methods used in the study areas of problem issues relating to the study.

The Results. Analyzed the economic problems associated with the introduction of inclusive education in Ukraine. The possible financing schemes. Prove their advantages and disadvantages, which allowed the election to form a position on investment or calculated per person funding model.

Scientific novelty lies in the theoretical basis and the development of organizational and methodical recommendations for improving financing of inclusive education in Ukraine, thus improving the quality and availability of a special version of the population.

The practical significance. On the basis of the questionnaire revealed the problematic issues dosup to higher education of students with special needs to ensure the development of measures to overcome them.

Keywords: *inclusion, inclusive education, economic policy, financing model.*